[2025] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 424 : 2025 ਆਈ.ਐਨ.ਐਸ.ਸੀ. 162

ਵਿਹਾਨ ਕੁਮਾਰ

ਬਨਾਮ

ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ ਧਿਰਾ

(2025 ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 621)

07 ਫਰਵਰੀ 2025

[ਅਭੈ ਐਸ. ਓਕਾ* ਅਤੇ ਨੋਂਗਮੇਕਾਪਮ ਕੋਟੀਸ਼ਵਰ ਸਿੰਘ,* ਜੇ.ਜੇ.]

ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਮੁੱਦਾ

ਇਸ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਮੁੱਖ ਮੁੱਦਾ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 22 (1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਸੂਚਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਸਿਰਲੇਖ

ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ – ਆਰਟੀਕਲ 22 (1) – ਹੇਠਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਲੋੜ:

ਆਯੋਜਿਤ: [ਅਭੈ ਐਸ. ਓਕਾ, ਜੇ.] ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਧਾਰਾ 22 (1) ਦੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 21(ਏ)]

ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ - ਆਰਟੀਕਲ 22 (1) – ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰਾ ਬਾਰੇ ਸੂਚਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਕੀ ਹੈ:

ਆਯੋਜਿਤ: [ਅਭੈ ਐਸ. ਓਕਾ, ਜੇ.] ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਆਧਾਰ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਲੋੜੀਂਦਾ ਗਿਆਨ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਸ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਸਮਝਦਾ ਹੈ - ਸੰਚਾਰ ਦਾ ਢੰਗ ਅਤੇ ਤਰੀਕਾ ਅਜਿਹਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇ। [ਪੈਰਾ 21 (ਬੀ)

ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ – ਆਰਟੀਕਲ 22 (1) – ਧਾਰਾ 22 (1) ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਬੋਝ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ / ਏਜੰਸੀ 'ਤੇ ਹੈ

ਆਯੋਜਿਤ : [ਅਭੈ ਐਸ. ਓਕਾ, ਜੇ.] ਜਦੋਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦੋਸ਼ੀ ਧਾਰਾ 22 (1) ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਧਾਰਾ 22 (1) ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਬੋਝ ਹਮੇਸ਼ਾ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ / ਏਜੰਸੀ 'ਤੇ ਹੋਵੇਗਾ। [ਪੈਰਾ 21 (ਸੀ)

---

* ਲੇਖਕ

ਵਿਹਾਨ ਕੁਮਾਰ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ ਧਿਰਾ

ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ - ਆਰਟੀਕਲ 22 (1) ਅਤੇ ਆਰਟੀਕਲ 21 - ਆਰਟੀਕਲ 22 (1) ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕਰਨਾ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਨੂੰ ਖਰਾਬ ਕਰਦਾ ਹੈ

ਆਯੋਜਿਤ: [ਅਭੈ ਐਸ. ਓਕਾ, ਜੇ.] ਧਾਰਾ 22 (1) ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕਰਨਾ ਉਕਤ ਧਾਰਾ ਦੁਆਰਾ ਗਾਰੰਟੀ ਸ਼ੁਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੋਵੇਗੀ - ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਦੁਆਰਾ ਗਾਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੋਵੇਗੀ - ਇਸ ਲਈ, ਧਾਰਾ 22 (1) ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕਰਨਾ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਨੂੰ ਖਰਾਬ ਕਰਦਾ ਹੈ - ਇਸ ਲਈ, ਰਿਮਾਂਡ ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੋਰ ਆਦੇਸ਼ ਵੀ ਖਰਾਬ ਹਨ - ਇਹ ਜੋੜਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਜਾਂਚ, ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਖਰਾਬ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ - ਪਰ, ਨਾਲ ਹੀ, ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਇਰ ਕਰਨਾ ਧਾਰਾ 22 (1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ। [ਪੈਰਾ 21(ਡੀ)]

ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ – ਆਰਟੀਕਲ 22 (1) – ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦਾ ਫਰਜ਼

ਆਯੋਜਿਤ: [ਅਭੈ ਐਸ. ਓਕਾ, ਜੇ.] ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਰਿਮਾਂਡ ਲਈ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣਾ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਧਾਰਾ 22 (1) ਅਤੇ ਹੋਰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਉਪਾਵਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 21(ਈ)]

ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ – ਆਰਟੀਕਲ 22 (1) – ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫਰਜ਼

ਆਯੋਜਿਤ: [ਅਭੈ ਐਸ. ਓਕਾ, ਜੇ.] ਜਦੋਂ ਧਾਰਾ 22 (1) ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਸਥਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਰਿਹਾਅ ਕਰਨ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦੇਵੇ - ਇਹ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦਾ ਆਧਾਰ ਹੋਵੇਗਾ ਭਾਵੇਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਮੌਜੂਦ ਹੋਣ - ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਅਤੇ 22 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਸਥਾਪਤ ਹੋਣ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀਆਂ। [ਪੈਰਾ 21(ਐਫ)

ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ – ਆਰਟੀਕਲ 22 (1) – ਅਪਰਾਧਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜ਼ਾਬਤਾ, 1973 – ਧਾਰਾ 50 ਅਤੇ ਧਾਰਾ 50ਏ – ਭਾਰਤੀ ਨਾਗਰਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸੰਹਿਤਾ, 2023 – ਧਾਰਾ 47 – ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਨਾਮਜ਼ਦ ਦੋਸਤਾਂ, ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਬਾਰੇ ਸੂਚਿਤ ਕਰਨਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ

ਆਯੋਜਿਤ: [ਪ੍ਰਤੀ ਨੈਂਗਮੇਕਾਪਮ ਕੋਟੀਸ਼ਵਰ ਸਿੰਘ, ਜੇ.] ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 50ਏ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦਾ ਮਕਸਦ, ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਲਈ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਨਾਮਜ਼ਦ ਦੋਸਤਾਂ, ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਬਾਰੇ ਸੂਚਿਤ ਕਰਨਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ, ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਲਈ ਤੁਰੰਤ ਅਤੇ ਤੁਰੰਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਣਗੇ। ਉਸ ਦੀ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤੁਰੰਤ ਨਾ ਹੋਵੇ

ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਤੱਕ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਪਹੁੰਚ, ਜੋ ਕਿ ਦੋਸਤਾਂ, ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਨਾਮਜ਼ਦ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵਕੀਲਾਂ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਰਾਹੀਂ ਉਪਲਬਧ ਹੋਵੇਗੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਜਲਦੀ ਤੋਂ ਜਲਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਕਰਨ ਲਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਵੇਗੀ - ਇਸ ਲਈ, ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਲਏ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਅਧਾਰ ਾਂ ਬਾਰੇ ਦੱਸਣ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਰਸਮੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਇਹ ਜਾਣਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ ਉਸ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਕਾਰਨ ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ, ਦੋਸਤਾਂ ਜਾਂ ਨਾਮਜ਼ਦ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਤਹਿਤ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਆਜ਼ਾਦੀ ਅਤੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਸਾਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਜਲਦੀ ਤੋਂ ਜਲਦੀ ਉਸ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦਾ ਮੌਕਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ - ਇਸ ਲਈ, ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਅਧਾਰਾਂ ਨੂੰ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦੱਸਣ ਦੀ ਲੋੜ ਸਿਰਫ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਦੋਸਤਾਂ, ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਜਾਂ ਅਜਿਹੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਵੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਜਾਂ ਨਾਮਜ਼ਦ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਜੋ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 22 (1) ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਸਾਰਥਕ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ, ਅਜਿਹਾ ਨਾ ਕਰਨ 'ਤੇ, ਅਜਿਹੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 3]

ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ - ਧਾਰਾ 22 (1) - ਦੰਡਾਵਲੀ ਕੋਡ, 1860 – ਧਾਰਾ 409, 420, 467, 468 ਅਤੇ 471 ਆਰ/ਡਬਲਯੂ ਐਸ 120-ਬੀ - ਅਪਰਾਧਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜ਼ਾਬਤਾ, 1973 – ਧਾਰਾ 50 – ਭਾਰਤੀ ਨਾਗਰਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸੰਹਿਤਾ, 2023 – ਧਾਰਾ 47 – ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ - ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ, ਉਸਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ - ਉਸਨੂੰ ਹੱਥਕੜੀ ਲਗਾਈ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਹਸਪਤਾਲ ਦੇ ਬਿਸਤਰੇ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਗਿਆ ਸੀ - ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਬਿਆਨ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਅਧਾਰ ਜਾਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਬਾਰੇ ਸੂਚਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 50 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ

ਆਯੋਜਿਤ : [ਅਭੈ ਐਸ. ਓਕਾ, ਜੇ.] ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਕ ਪੁਲਿਸ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਟੇਟਸ ਰਿਪੋਰਟ/ਜਵਾਬ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ - ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਦੱਸਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿਣ ਬਾਰੇ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਲਏ ਗਏ ਆਧਾਰਾਂ ਨੂੰ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਨਜਿੱਠਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਸੀ - ਇਹ ਸਿਰਫ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਬਾਰੇ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ - ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਹ ਵੀ ਬੇਨਤੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਕਿ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ ਾਂ ਬਾਰੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ - ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰਾਂ ਦਾ ਸੰਚਾਰ ਧਾਰਾ 22 (1) ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ - ਲਿਖਤੀ ਦਲੀਲ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ ਾਂ ਨੂੰ ਰਿਮਾਂਡ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ - ਪੁਲਿਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰਿਮਾਂਡ ਰਿਪੋਰਟ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਇਸ ਦੀ ਕਾਪੀ ਦਿੱਤੇ ਬਿਨਾਂ ਰਿਮਾਂਡ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਲਈ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ - ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਆਉਣ ਤੱਕ ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੀ

ਵਿਹਾਨ ਕੁਮਾਰ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ ਧਿਰਾ

ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ- ਰਿਮਾਂਡ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨਾ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ - ਨਾਲ ਹੀ, ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰੀ ਹੈ - ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਮੈਮੋ ਤੋਂ ਵੱਖਰੇ ਹਨ - ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਮੈਮੋ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਨਾਮ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਸਥਾਈ ਪਤਾ, ਵਰਤਮਾਨ ਪਤਾ, ਐਫਆਈਆਰ ਅਤੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਧਾਰਾ ਦਾ ਵੇਰਵਾ, ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦਾ ਸਥਾਨ, ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਅਤੇ ਸਮਾਂ, ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦਾ ਨਾਮ ਅਤੇ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਨਾਮ, ਪਤਾ ਅਤੇ ਫੋਨ ਨੰਬਰ ਜਿਸ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ - ਇਸ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ ਉੱਪਰ ਦੱਸੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ - ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਤੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰੀ ਹੈ - ਸਿਰਫ ਜਾਣਕਾਰੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ - ਕੇਸ ਡਾਇਰੀ ਐਂਟਰੀ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰਤਾ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਸੂਚਿਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ - ਸਿਰਫ ਪੁਲਿਸ ਡਾਇਰੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਸਪਸ਼ਟ ਐਂਟਰੀ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ, ਕੋਈ ਵੀ ਇਹ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਕਿ ਧਾਰਾ 22 (1) ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ - ਕੋਈ ਸਮਕਾਲੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਰੱਖੇ ਗਏ ਹਨ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ ਨੋਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ - ਇਸ ਲਈ, ਡਾਇਰੀ ਐਂਟਰੀਆਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰਤਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਹੈ - ਇਸ ਲਈ, ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਮੰਨਣ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਝਿਜਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 22 (1) ਦੁਆਰਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਅਧਾਰਾ ਬਾਰੇ ਦੱਸਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿਣ ਕਾਰਨ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। (ਪਾਰਸ 23, 24, 25, 26, 27, 28) [ਨੋਂਗਮੇਕਾਪਮ ਕੋਟੀਸ਼ਵਰ ਸਿੰਘ, ਜੇ. (ਸਹਿਮਤ)] ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰਾ ਬਾਰੇ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦੱਸਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਾ ਸਿਰਫ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਦੋਸਤਾਂ, ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਜਾਂ ਅਜਿਹੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਵੀ ਹੈ ਜੋ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਖੁਲਾਸਾ ਜਾਂ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਜੋ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 22 (1) ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਸਾਰਥਕ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਨਾ ਕਰਨ 'ਤੇ ਅਜਿਹੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 3]

ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ – ਆਰਟੀਕਲ 22 (1) – ਰਾਜ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼

ਆਯੋਜਿਤ: [ਅਭੈ ਐਸ. ਓਕਾ, ਜੇ.] ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼/ਵਿਭਾਗੀ ਹਦਾਇਤਾਂ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ (i) ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲ ਦੇ ਬਿਸਤਰੇ 'ਤੇ ਹੋਣ ਦੌਰਾਨ ਹੱਥਕੜੀ ਲਗਾਉਣ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲ ਦੇ ਬਿਸਤਰੇ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹਣ ਦਾ ਕੰਮ ਦੁਬਾਰਾ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ; (ii) ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਕਿ ਧਾਰਾ 22 ਅਧੀਨ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਉਪਾਵਾਂ ਦੀ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ - ਜੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਮੌਜੂਦਾ ਨਿਯਮਾਂ/ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕਰੇਗੀ। [ਪੈਰਾ 33(ਈ)]

ਡਿਜੀਟਲ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ

ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

ਹਰੀਕਿਸ਼ਾਨ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ [1962] **ਸਤੰਬਰ 2 ਐਸਸੀਆਰ 918: 1962 ਐਸਸੀਸੀ ਆਨਲਾਈਨ ਐਸਸੀ 117 – ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ**

ਪੰਕਜ ਬਾਂਸਲ ਬਨਾਮ ਪੰਕਜ ਬਾਂਸਲ ਵੀ. ਭਾਰਤ ਸੰਘ **[2023] 12 ਐਸਸੀਆਰ 714: (2024) 7 ਐਸਸੀਸੀ 576**; ਪ੍ਰਬੀਰ ਪੁਰਕਾਯਸਥ ਬਨਾਮ ਰਾਜ (ਐਨਸੀਟੀ ਦਿੱਲੀ) **[2024] 6 ਐਸਸੀਆਰ 666: (2024) 8 ਐਸਸੀਸੀ 254**; ਲਲੂਭਾਈ ਜੇਗੀਭਾਈ ਪਟੇਲ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ **[1981] 2 ਐਸਸੀਆਰ 352: (1981) 2 ਐਸਸੀਸੀ 427 – ਨਿਰਭਰ**

ਐਕਟਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ

ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ; ਪੀਨਲ ਕੋਡ, 1860; ਅਪਰਾਧਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜ਼ਾਬਤਾ, 1973; ਭਾਰਤੀ ਨਾਗਰਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸੰਹਿਤਾ, 2023.

ਕੀਵਰਡਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ

ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 22 (1) ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ; ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ; ਧਾਰਾ 22 (1) ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕਰਨਾ; ਲਾਜ਼ਮੀ ਸੁਰੱਖਿਆ; ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ; ਦੋਸਤੋ; ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ; ਸਮਕਾਲੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼; ਅਪਰਾਧਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜ਼ਾਬਤਾ, 1973 ਦੀ ਧਾਰਾ 50; ਅਪਰਾਧਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜ਼ਾਬਤਾ, 1973 ਦੀ ਧਾਰਾ 50 ਏ; ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ/ਏਜੰਸੀ

ਕੇਸ ਉੱਠਦਾ ਹੈ

ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ: 2025 ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 621

2024 ਦੇ ਸੀਆਰਡਬਲਯੂਪੀ ਨੰਬਰ 7533 ਵਿੱਚ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਖੇ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ 30.08.2024 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ

ਪਾਰਟੀਆਂ ਲਈ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀਆਂ

ਕਪਿਲ ਸਿੱਬਲ, ਸ਼ਿਆਮ ਦੀਵਾਨ, ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ, ਵਿਸ਼ਾਲ ਗੋਸਾਈਂ, ਅਨੁਰੂਪ ਚੱਕਰਵਰਤੀ, ਐਮਐਸ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਸ਼ੰਕਰ, ਅਰਚਿਤ ਸਿੰਘ, ਜੈਸਮੀਨ ਦਾਮਕੇਵਾਲਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਜਿਨੀਆ ਮਹਿਤਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਵੈਸ਼ਾਲੀ ਸ਼ਰਮਾ, ਮੈਸਰਜ਼ ਲਾਫਿਕ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਜੈਸਮੀਨ ਦਾਮਕੇਵਾਲਾ, ਅਰਚਿਤ ਸਿੰਘ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਰੁਪਾਲੀ ਸੈਮੂਅਲ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਵੈਸ਼ਾਲੀ ਸ਼ਰਮਾ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ ਵਕੀਲ।

ਦੀਪਕ ਠੁਕਰਾਲ, ਸਿਧਾਰਥ ਲੂਥਰਾ, ਬਸੰਤ ਆਰ, ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ, ਸੁਹਾਨ ਮੁਖਰਜੀ, ਆਦਰਸ਼ ਕੁਮਾਰ, ਸਯਨਦੀਪ ਪਹਾੜੀ, ਕਾਰਤਿਕੇਏ ਡਾਂਗ, ਅਭਿਸ਼ੇਕ ਮਨਚੰਦਾ, ਸ਼ਾਰਿਕ ਅੰਸਾਰੀ, ਤਨਮਯ ਸਿਨਹਾ, ਮੈਸਰਜ਼ ਪੀਐਲਆਰ ਚੈਂਬਰਜ਼ ਐਂਡ ਕੰਪਨੀ, ਅਕਸ਼ੈ ਅੰਮ੍ਰਿਤਾਂਸ਼ੂ, ਕਵਿਨੇਸ਼ ਆਰਐਮ, ਨਮਨ ਵਸ਼ਿਸ਼ਠ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਪ੍ਰਗਿਆ ਉਪਾਧਿਆਏ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਸਰਾਫ, ਰੰਨਕ ਅਰੋੜਾ, ਸਾਹਿਲ ਏ. ਗਰਗ ਨਰਵਾਨਾ, ਦੀਪੇਸ਼ ਸਿੰਘਲ, ਕਪਿਲ ਗਾਬਾ, ਹਨੀ ਗੋਲਾ, ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ ਐਡਵੋਕੇਟ।

ਵਿਹਾਨ ਕੁਮਾਰ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ ਧਿਰਾ

ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦਾ ਫੈਸਲਾ/ਆਦੇਸ਼

ਫ਼ੈਸਲਾ

ਅਭੈ ਐਸ ਓਕਾ, ਜੇ.

ਮੁੱਦਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ

1. ਹੋਰ ਮੁੱਦਿਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਸ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਮੁੱਖ ਮੁੱਦਾ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 22 (1) (ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ 'ਸੰਵਿਧਾਨ') ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਸੂਚਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਤੱਥਾਂ ਵਾਲਾ ਪਹਿਲੂ

2. ਕੁਝ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਪਹਿਲੂਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਚੁਣੌਤੀ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ 30 ਅਗਸਤ 2024 ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 409, 420, 467, 468 ਅਤੇ 471 ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਧਾਰਾ 120-ਬੀ (ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ, 'ਆਈਪੀਸੀ') ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ 25 ਮਾਰਚ 2023 ਦੀ 25 ਮਾਰਚ 2023 ਦੀ ਐਫਆਈਆਰ ਨੰਬਰ 121 ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਕੇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਉਸ ਨੂੰ 10 ਜੂਨ 2024 ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 10.30 ਵਜੇ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਗੁਰੂਗ੍ਰਾਮ ਦੇ ਹੁਡਾ ਸਿਟੀ ਸੈਂਟਰ ਦੀ ਤੀਜੀ-ਪੰਜਵੀਂ ਮੰਜ਼ਿਲ 'ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਦਫਤਰ ਦੇ ਕੰਪਲੈਕਸ ਤੋਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਗੁਰੂਗ੍ਰਾਮ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 29 ਦੇ ਡੀਐਲਐਫ ਥਾਣੇ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੂੰ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ 11 ਜੂਨ 2024 ਨੂੰ ਦੁਪਹਿਰ 3.30 ਵਜੇ ਗੁੜਗਾਓਂ ਵਿਖੇ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ (ਇੰਚਾਰਜ) ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 22 (2) ਅਤੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜ਼ਾਬਤਾ, 1973 ਦੀ ਧਾਰਾ 57 (ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ, 'ਸੀਆਰਪੀਸੀ') ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਦੋਸ਼ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਨਾ ਤਾਂ ਰਿਮਾਂਡ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਵਿਦਵਾਨ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੁਆਰਾ 11 ਜੂਨ 2024 ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦੂਜੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਇੱਥੇ ਨੋਟ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ, ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੇ ਕੇਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ 10 ਜੂਨ 2024 ਨੂੰ ਸ਼ਾਮ 6.00 ਵਜੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਧਾਰਾ 22 (2) ਦੀ ਲੋੜ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ।
3. ਇਕ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਗੰਭੀਰ ਤੱਥ ਪਹਿਲੂ ਹੈ. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ 4 ਅਕਤੂਬਰ 2024 ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਸਨੂੰ ਪੀਜੀਆਈਐਮਐਸ, ਰੋਹਤਕ ਦੇ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਫੋਟੋਆਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਹ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਸੀ

ਉਸ ਨੂੰ ਹੱਥਕੜੀ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਹਸਪਤਾਲ ਦੇ ਬਿਸਤਰੇ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਲਈ, 4 ਅਕਤੂਬਰ 2024 ਨੂੰ ਪੀਜੀਆਈਐਮਐਸ ਦੇ ਮੈਡੀਕਲ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਨੂੰ ਇੱਕ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਹਲਫਨਾਮਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਹੱਥਕੜੀ ਲਗਾਈ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਹਸਪਤਾਲ ਦੇ ਬਿਸਤਰੇ ਨਾਲ ਜੰਜੀਰਾਂ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। 21 ਅਕਤੂਬਰ 2024 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਪੀਜੀਆਈਐਮਐਸ ਦੇ ਮੈਡੀਕਲ ਸੁਪਰਡੈਂਟ ਦੇ ਦਾਖਲੇ ਨੂੰ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਹੱਥਕੜੀ ਲਗਾਈ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਬਿਸਤਰੇ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਪਹਿਲੂ 'ਤੇ, ਅਸੀਂ ਨੋਟ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀ ਅਭਿਮਨਿਊ, ਐਚਪੀਐਸ, ਸਹਾਇਕ ਪੁਲਿਸ ਕਮਿਸ਼ਨਰ, ਈਓਡਬਲਯੂ 1 ਅਤੇ 2, ਗੁਰੂਗ੍ਰਾਮ, ਹਰਿਆਣਾ ਦੁਆਰਾ 24 ਅਕਤੂਬਰ 2024 ਨੂੰ ਇੱਕ ਹਲਫਨਾਮਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਲਫਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਪੀਜੀਆਈਐਮਐਸ ਲਿਜਾਣ ਲਈ ਤਾਇਨਾਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਆਫ ਪੁਲਿਸ ਨੇ 23 ਅਕਤੂਬਰ 2024 ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਵਿਭਾਗੀ ਜਾਂਚ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਸਨ

ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਾਉਣਾ

4. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀ ਕਪਿਲ ਸਿੱਬਲ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਗੱਲਾਂ ਅਤੇ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਇਸ ਦੇ ਆਧਾਰਾਂ ਵੱਲ ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਧਾਰ ਏ ਅਤੇ ਬੀ ਵਿਚ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਬਿਆਨ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ ਜਾਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਬਾਰੇ ਸੂਚਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 50 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਧਾਰਾ 22 (1) ਦੀ ਵੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੈਰਾ 13 ਵਿਚ ਵੀ ਇਸ ਬਾਰੇ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦਾਅਵਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ ਸਹਾਇਕ ਪੁਲਿਸ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਸ਼੍ਰੀ ਅਭਿਮਨਿਊ ਵੱਲੋਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਜਵਾਬੀ ਹਲਫਨਾਮੇ/ਸਥਿਤੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵੱਲ ਖਿੱਚਿਆ। ਉਸਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਇਹ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਕੇਸ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ ਾਂ ਬਾਰੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰਾਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇੱਕੋ ਬੇਨਤੀ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਬਾਰੇ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਪੰਕਜ ਬਾਂਸਲ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ 1 ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੀਰ ਪੁਰਕਾਯਸਥ ਬਨਾਮ ਰਾਜ (ਐਨਸੀਟੀ ਦਿੱਲੀ) ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ 'ਤੇ

1(2024)7ਐਸਸੀਸੀ576

2 (2024) 8ਐਸਸੀਸੀ 254

ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 22 (1) ਅਤੇ ਧਾਰਾ 50 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਲਈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਇਹ ਵੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 22 (2) ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ 24 ਘੰਟਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵਿਦਵਾਨ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਉਸ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ.

5. ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀ ਬਸੰਤ ਆਰ. ਨੇ ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਰਾਜ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕੀਤੀ। ਉਸਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦਲੀਲ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪੈਰਾ 7 ਵਿੱਚ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਿਆਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉਸ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸੌਂਪੇ ਗਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਦਲੀਲ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕਿ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦੱਸੇ ਗਏ ਕਿਉਂਕਿ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 22 (1) ਜਾਂ ਧਾਰਾ 50 ਦੇ ਤਹਿਤ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦੱਸਣ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਧਾਰਾ 50 ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਾਂ ਤਾਂ ਉਸ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਪੂਰਾ ਵੇਰਵਾ ਜਿਸ ਲਈ ਉਸਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ ◌ਾਂ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਮੈਮੋ ਵੱਲ ਖਿੱਚਿਆ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧ, ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦਾ ਸਮਾਂ ਅਤੇ ਤਾਰੀਖ ਆਦਿ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੇਸ ਡਾਇਰੀਆਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕੇਸ ਡਾਇਰੀਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਡਾਇਰੀ ਵਿੱਚ, 10 ਜੂਨ 2024 ਨੂੰ ਸ਼ਾਮ 6.10 ਵਜੇ ਇੱਕ ਐਂਟਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਅਧਾਰ ਬਾਰੇ ਸੂਚਿਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕੇਸ ਡਾਇਰੀ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਨਤੀਜਾ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਪਰ ਤੱਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੇ ਡਾਇਰੀ ਅਤੇ ਉੱਪਰ ਦੱਸੀ ਐਂਟਰੀ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕੀਤਾ। ਲਿਖਤੀ ਦਲੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ 11 ਜੂਨ 2024 ਦੀ ਰਿਮਾਂਡ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਧਾਰਾ 22 (1) ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਬਾਰੇ ਵਿਵਾਦ ਉਠਾਉਣ ਵਿੱਚ 2 ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੀ ਦੇਰੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਹੁਣ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ 'ਤੇ ਜਾਰੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਤਹਿਤ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਧਾਰਾ 22 (2) ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

6. ਦੂਜੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀ ਸਿਧਾਰਥ ਲੂਥਰਾ ਨੇ ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕੀਤਾ। ਉਸਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਰੱਖੀ ਗਈ ਕੇਸ ਡਾਇਰੀ ਇੱਕ ਸਮਕਾਲੀ ਰਿਕਾਰਡ ਹੈ ਜੋ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਅਧਾਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਸਟੈਂਡ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਪੇਸ਼ਕਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ

ਬਿਨਾਂ ਵਾਰੰਟ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਅਪਣਾਈ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ

7. ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 41 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਪੁਲਿਸ ਬਿਨਾਂ ਵਾਰੰਟ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਨਾਗਰਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸੰਹਿਤਾ, 2023 (ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ 'ਬੀਐਨਐਸਐਸ') ਵਿੱਚ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਧਾਰਾ 35 ਹੈ। ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ ੪੧ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦੀ ਹੈ

> 41. ਕੋਈ ਵੀ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਵਾਰੰਟ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ
>
> (ਏ) ਜੋ ਕਿਸੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਸੰਗਿਆਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਕਰਦਾ ਹੈ;
>
> (ਬੀ) ਜਿਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕੋਈ ਵਾਜਬ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਾਂ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਹੈ, ਜਾਂ ਇੱਕ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਮੌਜੂਦ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਇੱਕ ਸੰਗਿਆਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੱਤ ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਜੋ ਸੱਤ ਸਾਲ ਤੱਕ ਵਧ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਚਾਹੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੇ ਨਾਲ ਜਾਂ ਬਿਨਾਂ, ਜੇ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਅਰਥਾਤ:-
>
> (i) ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਕੋਲ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ, ਜਾਣਕਾਰੀ ਜਾਂ ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਉਕਤ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਹੈ;
>
> (ii) ਪੁਲਿਸ ਦਫਤਰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ-
>
> (ਏ) ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕੋਈ ਹੋਰ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਣਾ; ਜਾਂ
>
> (ਅ) ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਸਹੀ ਜਾਂਚ ਲਈ; ਜਾਂ
>
> (ਸੀ) ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਗਾਇਬ ਕਰਨ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਅਜਿਹੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨਾਲ ਛੇੜਛਾੜ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਣਾ; ਜਾਂ
>
> (ਡੀ) ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕੋਈ ਲਾਲਚ, ਧਮਕੀ ਜਾਂ ਵਾਅਦਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਣਾ ਤਾਂ ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਜਾ ਸਕੇ; ਜਾਂ
>
> (ਈ) ਕਿਉਂਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ, ਜਦੋਂ ਵੀ ਲੋੜ ਪੈਂਦੀ ਹੈ, ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਉਸਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ

ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਅਜਿਹੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ, ਆਪਣੇ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰੇਗਾ।

ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਇੱਕ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਇਸ ਉਪ-ਧਾਰਾ ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਤਹਿਤ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕਰੇਗਾ।

(ਅ) ਜਿਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਕੋਈ ਸੰਗਿਆਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੱਤ ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੀ ਕੈਦ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਚਾਹੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੇ ਨਾਲ ਜਾਂ ਬਿਨਾਂ ਜਾਂ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਨਾਲ ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਕੋਲ ਉਸ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਉਕਤ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਹੈ;

(ਸੀ) ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਸ ਜ਼ਾਬਤੇ ਤਹਿਤ ਜਾਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਅਪਰਾਧੀ ਐਲਾਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ; ਜਾਂ

(ਡੀ) ਕਿਸ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅਜਿਹੀ ਚੀਜ਼ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਵਾਜਬ ਤੌਰ 'ਤੇ ਚੋਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾਇਦਾਦ ਹੋਣ ਦਾ ਸ਼ੱਕ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸ 'ਤੇ ਅਜਿਹੀ ਚੀਜ਼ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦਾ ਸ਼ੱਕ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ; ਜਾਂ

(ਈ) ਜੋ ਕਿਸੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਡਿਊਟੀ ਨਿਭਾਉਣ ਵਿੱਚ ਰੁਕਾਵਟ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨੀ ਹਿਰਾਸਤ ਤੋਂ ਭੱਜ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਾਂ ਭੱਜਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ; ਜਾਂ

(ਐੱਫ) ਜਿਸ 'ਤੇ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਬਲਾਂ ਤੋਂ ਭਗੌੜਾ ਹੋਣ ਦਾ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਹੈ; ਜਾਂ

(ਜੀ) ਜਿਹੜਾ ਵਿਅਕਤੀ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੰਮ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਜਾਂ ਜਿਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਵਾਜਬ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਾਂ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਹੈ, ਜਾਂ ਕੋਈ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਮੌਜੂਦ ਹੈ, ਜੋ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੰਮ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਜੋ ਜੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਪਰਾਧ ਵਜੋਂ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਹੋਵੇਗਾ, ਅਤੇ ਜਿਸ ਲਈ ਉਹ ਹੈ, ਹਵਾਲਗੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ, ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਫੜਿਆ ਜਾਂ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ; ਜਾਂ

(ਐੱਚ) ਜੋ ਰਿਹਾਅ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਦੋਸ਼ੀ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ, ਧਾਰਾ 356 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (5) ਅਧੀਨ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕਿਸੇ ਨਿਯਮ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ; ਜਾਂ

(i) ਕਿਸ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਲਈ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਤੋਂ ਕੋਈ ਮੰਗ, ਚਾਹੇ ਉਹ ਲਿਖਤੀ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਜ਼ੁਬਾਨੀ, ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਹੈ, ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ

ਕਿ ਮੰਗ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਅਤੇ ਉਸ ਅਪਰਾਧ ਜਾਂ ਹੋਰ ਕਾਰਨ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਇਹ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਵਾਰੰਟ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(2) ਧਾਰਾ 42 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਕਿਸੇ ਗੈਰ-ਸੰਗਿਆਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਵਿੱਚ ਸਬੰਧਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਜਿਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਾਂ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਹੈ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਇੰਨੇ ਚਿੰਤਤ ਹੋਣ ਦਾ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਮੌਜੂਦ ਹੈ, ਨੂੰ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੇ ਵਾਰੰਟ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

8. ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਇੱਕ ਸੰਗਿਆਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੱਤ ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੀ ਕੈਦ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਧਾਰਾ 41 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (1) ਦੀ ਧਾਰਾ (ਬੀ) [ਬੀਐਨਐਸਐਸ ਦੀ ਧਾਰਾ 35 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੀ ਧਾਰਾ (ਸੀ) ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਲਈ, ਇੱਕ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਵਾਰੰਟ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ

A. ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਇੱਕ ਸੰਗਿਆਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੱਤ ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੀ ਕੈਦ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ

B. ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਕੋਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਇਸ ਲਈ, ਇੱਕ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਅਚਾਨਕ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਜਿਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਸੱਤ ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੀ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਵਾਲਾ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਹੈ। ਉਹ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਬਸ਼ਰਤੇ ਧਾਰਾ (ਬੀ) ਦੀਆਂ ਦੋਵੇਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਹੋਣ। "ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਜਾਣਕਾਰੀ" 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਹ ਧਾਰਾ (ਬੀ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ

9. ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 22 ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ:

22. ਕੁਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਅਤੇ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਤੋਂ ਸੁਰੱਖਿਆ-(1) ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਜਿੰਨੀ ਜਲਦੀ ਹੋ ਸਕੇ, ਸੂਚਿਤ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਆਪਣੀ ਪਸੰਦ ਦੇ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰੈਕਟੀਸ਼ਨਰ ਨਾਲ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਬਚਾਅ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ

(2) ਹਰੇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਚੌਵੀ ਘੰਟਿਆਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਤੋਂ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਤੱਕ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦਾ ਸਮਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਉਕਤ ਮਿਆਦ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ

(3) ਧਾਰਾ (1) ਅਤੇ (2) ਵਿਚਲੀ ਕੋਈ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ-

(ਓ) ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਲਈ ਜੋ ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੁਸ਼ਮਣ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਹੈ; ਜਾਂ

(ਅ) ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਜਿਸ ਨੂੰ ਰੋਕਥਾਮ ਲਈ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

(4) ਰੋਕਥਾਮ ਲਈ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਲਈ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਦੇਵੇਗਾ ਜਦ ਤੱਕ ਕਿ-

(ਏ) ਇੱਕ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹਨ, ਜਾਂ ਹਨ, ਕਿਸੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਜੱਜਾਂ ਨੇ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੀ ਉਕਤ ਮਿਆਦ ਦੀ ਮਿਆਦ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਕਾਰਨ ਹਨ:

ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਇਸ ਉਪ-ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਧਾਰਾ (7) ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (ਬੀ) ਅਧੀਨ ਸੰਸਦ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮਿਆਦ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਦੇਵੇਗੀ;

(ਬੀ) ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਧਾਰਾ (7) ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾਵਾਂ (ਏ) ਅਤੇ (ਬੀ) ਅਧੀਨ ਸੰਸਦ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

(5) ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਿਆਂ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੀ ਅਥਾਰਟੀ, ਜਿੰਨੀ ਜਲਦੀ ਹੋ ਸਕੇ, ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਧਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਦੱਸੇਗੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਕਰਨ ਦਾ ਜਲਦੀ ਤੋਂ ਜਲਦੀ ਮੌਕਾ ਦੇਵੇਗਾ।

(6) ਧਾਰਾ (5) ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਲਈ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਆਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਪਵੇਗੀ ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਅਥਾਰਟੀ ਜਨਤਕ ਹਿੱਤ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸਮਝਦੀ ਹੈ

(7) ਸੰਸਦ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ-

(ਏ) ਕਿਹੜੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਅਤੇ ਕਿਹੜੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਜਾਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ, ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਧਾਰਾ (4) ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (ਏ) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ ਦੀ ਰਾਏ ਲਏ ਬਿਨਾਂ ਰੋਕਥਾਮ ਲਈ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਲਈ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ;

(ਬੀ) ਕਿਸੇ ਵੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਜਾਂ ਕੇਸਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਰੋਕਥਾਮ ਲਈ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਿੰਨੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ; ਅਤੇ

(ਸੀ) ਧਾਰਾ (4) ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (ਏ) ਅਧੀਨ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਅਪਣਾਈ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ।

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

ਧਾਰਾ 22 ਦੀ ਧਾਰਾ (1) ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਫਿਰ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 50 (ਬੀਐਨਐਸਐਸ ਦੀ ਧਾਰਾ 47) ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦੀ ਹੈ

50. ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ ਅਤੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਬਾਰੇ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।- (1) ਬਿਨਾਂ ਵਾਰੰਟ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹਰੇਕ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਾਂ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਪੂਰਾ ਵੇਰਵਾ ਤੁਰੰਤ ਦੇਵੇਗਾ ਜਿਸ ਲਈ ਉਸਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਅਜਿਹੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਲਈ ਹੋਰ ਆਧਾਰ।

(2) ਜਿੱਥੇ ਕੋਈ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਗੈਰ-ਜ਼ਮਾਨਤੀ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਵਾਰੰਟ ਦੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕਰੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਹੋਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਆਪਣੀ ਤਰਫੋਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

10. ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਧਾਰਾ 22 (1) ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ, ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਥਿਤੀ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਲਝ ਗਈ ਹੈ। ਪੰਕਜ ਬਾਂਸਲ 1 ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮਨੀ ਲਾਂਡਰਿੰਗ ਰੋਕਥਾਮ ਐਕਟ, 2002 (ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ, 'ਪੀਐਮਐਲਏ') ਦੀ ਧਾਰਾ 19 ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਿਆ। ਸੈਕਸ਼ਨ 19 ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ

19. ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ।-(1) ਜੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਡਿਪਟੀ ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਸਹਾਇਕ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਜਾਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰਤ ਕੋਈ ਹੋਰ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਆਮ ਜਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ, ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ, ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਹੈ (ਅਜਿਹੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨੂੰ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਨ) ਕਿ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਇਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਰਿਹਾ ਹੈ, **ਉਹ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ, ਜਿੰਨੀ ਜਲਦੀ ਹੋ ਸਕੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਸੂਚਿਤ ਕਰੇਗਾ।**

(2) ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਡਿਪਟੀ ਡਾਇਰੈਕਟਰ, ਸਹਾਇਕ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ, ਉਸ ਉਪ-ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਉਸ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚਲੀ ਸਮੱਗਰੀ ਸਮੇਤ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਇੱਕ ਕਾਪੀ ਸੀਲਬੰਦ ਲਿਫਾਫੇ ਵਿੱਚ, ਨਿਰਧਾਰਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ, ਨਿਰਣਾਇਕ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਭੇਜੇਗਾ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਨਿਰਣਾਇਕ ਅਥਾਰਟੀ ਅਜਿਹੇ ਆਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਰੱਖੇਗੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਤਜਵੀਜ਼ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

(3) ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਰੇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ, ਚੌਵੀ ਘੰਟਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ, [ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ] ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਜਾਂ ਮੈਟਰੋਪੋਲੀਟਨ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਕੋਲ ਲਿਜਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਹੋਵੇ:

ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਚੌਵੀ ਘੰਟਿਆਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਤੋਂ [ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ] ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਤੱਕ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦਾ ਸਮਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

ਧਾਰਾ 19 (1) ਦੇ ਦੋ ਭਾਗ ਹਨ। ਪਹਿਲਾ ਭਾਗ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਪੀਐਮਐਲਏ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ 41 (1) ਦੀ ਧਾਰਾ (ਬੀ) ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ। ਧਾਰਾ 19 (1) ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਦੂਜੀ ਲੋੜ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਜਿੰਨੀ ਜਲਦੀ ਹੋ ਸਕੇ ਅਜਿਹੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਦੂਜਾ ਭਾਗ ਧਾਰਾ 22 (1) ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਪੀਐਮਐਲਏ ਦੀ ਧਾਰਾ 19 (1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਵੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਧਾਰਾ 22 (1) ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪੈਰਾ 38 ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ

> **38. ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਨੋਟ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 22 (1) ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ**

ਅਜਿਹੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਜਿੰਨੀ ਜਲਦੀ ਹੋ ਸਕੇ, ਸੂਚਿਤ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ। ਇਹ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ, ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਰਥਪੂਰਨ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਇਰਾਦੇ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ. ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 45 ਪੀਐਮਐਲਏ ਇਸ ਦੀ ਧਾਰਾ 19 ਤਹਿਤ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਈ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਮੰਨਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਦੋਵੇਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ, ਅਜਿਹਾ ਵਿਅਕਤੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਪਬੰਧ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਦੋਹਰੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਇਹ ਹਨ ਕਿ, ਪਹਿਲਾ, ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਰਿਹਾਈ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨ ਲਈ ਵਾਜਬ ਆਧਾਰ ਹਨ ਕਿ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਵਿਅਕਤੀ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜਾ, ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਹੋਣ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਦੇ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਲੋੜ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ, ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀ ਲਈ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਕਿਹੜੇ ਆਧਾਰਾਂ 'ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 19 ਦੇ ਤਹਿਤ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ "ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨ ਦੇ ਕਾਰਨ" ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿ ਉਹ 2002 ਦੇ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਹੈ। ਜੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੈ ਤਾਂ ਹੀ ਉਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦਲੀਲ ਦੇਣ ਅਤੇ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨ ਦੇ ਆਧਾਰ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਅਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਜੋ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਰਾਹਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਸ ਲਈ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 22 (1) ਅਤੇ ਧਾਰਾ 19 ਪੀਐਮਐਲਏ ਦੁਆਰਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰਾਂ ਦਾ ਸੰਚਾਰ ਇਸ ਉੱਚ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਮਹੱਤਵ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪੈਰਾ 42 ਅਤੇ 43 ਵਿੱਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ:

"**42. ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਜਾਇਜ਼ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਲਿਖਤੀ ਆਧਾਰਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਕਾਪੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਅਪਵਾਦ ਦੇ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਇਸ ਦੇ ਦੋ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਹਨ ਕਿ ਸਿਧਾਂਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਪਣਾਈ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਇਹ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਆਧਾਰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੜ੍ਹੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਪੜ੍ਹੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।**

ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਇਹ ਤੱਥ ਕਿਸੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਵਿਵਾਦਪੂਰਨ ਹੈ, ਇਹ ਅਧਿਕਾਰਤ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਤੱਕ ਉਬਲ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉਚਿਤ ਅਤੇ ਉਚਿਤ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਬਸੰਤ ਬਾਂਸਲ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ, ਇਹੀ ਸਥਿਤੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਈਡੀ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਗਵਾਹ ਮੌਜੂਦ ਸਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਸਨ ਕਿ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰਾ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਿੰਦੀ ਵਿਚ ਸਮਝਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਇਹ ਨਾ ਤਾਂ ਇੱਥੇ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਥੇ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕਰਨ 'ਤੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਰਿਹਾਅ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਵੀ. ਸੇਂਥਿਲ ਬਾਲਾਜੀ ਬਨਾਮ ਰਾਜ, (2024) 3 ਐਸਸੀਸੀ 51: (2024) 2 ਐਸਸੀਸੀ (ਸੀਆਰਆਈ) 1] ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਅਨਿਸ਼ਚਿਤ ਸਥਿਤੀ ਤੋਂ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਬਚਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸਰਲਤਾ ਨਾਲ ਰੋਕਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਧਿਕਾਰਤ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੁਆਰਾ ਧਾਰਾ 19 (1) ਪੀਐਮਐਲਏ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਅਧਿਕਾਰਤ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਬਹਿਸ ਯੋਗ ਆਈਪੀਐਸਈ ਦੀਕਸ਼ਿਤ 'ਤੇ ਛੱਡਣ ਦੀ ਬਜਾਏ.

43. ਦੂਜਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਹੀ ਰਸਤਾ ਕਿਉਂ ਅਪਣਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਇਹ ਹੈ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਅਜਿਹੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਉਦੇਸ਼। ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਾ ਸਿਰਫ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਲਾਹ ਲੈਣ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਣਾ ਵੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਈ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਲਈ ਧਾਰਾ 45 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕੇਸ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਹੈ ਜੇ ਉਹ ਚੁਣਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਬਨਾਮ ਸੇਂਥਿਲ ਬਾਲਾਜੀ (ਬਨਾਮ ਸੇਂਥਿਲ ਬਾਲਾਜੀ ਬਨਾਮ ਰਾਜ, (2024) 3 ਐਸਸੀਸੀ 51: (2024) 2 ਐਸਸੀਸੀ (ਸੀਆਰਆਈ) 1] ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਰੱਖੇ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਪਾਇਆ ਕਿ ਇਹ ਛੇ ਪੰਨਿਆਂ ਤੱਕ ਦਾ ਹੈ। ਪੰਕਜ ਬਾਂਸਲ ਅਤੇ ਬਸੰਤ ਬਾਂਸਲ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਪਰ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਿਮਾਂਡ ਦੇ ਸਮੇਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਨੇ ਇਰਾਦੇ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ. ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ ਵੀ ਇੰਨੇ ਹੀ ਵਿਸ਼ਾਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਪੰਕਜ ਬਾਂਸਲ ਜਾਂ ਬਸੰਤ ਬਾਂਸਲ ਲਈ ਉਹ ਸਭ ਕੁਝ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ ਲਗਭਗ ਅਸੰਭਵ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਂ ਸੁਣਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਭਵਿੱਖ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਬੁਲਾਉਣ ਲਈ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾ ਸਕੇ

ਕਾਨੂੰਨੀ ਉਪਾਅ। ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ, ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਵਜੋਂ ਜਿਸਨੂੰ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਸ਼ਾਂਤ ਅਤੇ ਇਕੱਤਰ ਮਾਨਸਿਕ ਤਾਣੇ-ਬਾਣੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਅਧਾਰਾਂ ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਯਾਦ ਰੱਖਣ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸਮਰੱਥ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਮਕਸਦ ਨੂੰ ਅਸਫਲ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਸਬੰਧਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਜਾਂ ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਚਾਹੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲੰਬਾਈ ਅਤੇ ਵਿਸਥਾਰ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 22 (1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਜ਼ਰੂਰਤ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 19 (1) ਪੀਐਮਐਲਏ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਉਚਿਤ ਪਾਲਣਾ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ।

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

11. **ਪੰਕਜ ਬਾਂਸਲ** 1 ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਲਏ ਗਏ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ **ਪ੍ਰਬੀਰ ਪੁਰਕਾਯਸਥ** 2 ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦੁਹਰਾਇਆ ਸੀ। ਪੈਰਾ ਨੰਬਰ 28 ਅਤੇ 29 ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ:

> **28**. ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 22 (1) ਅਤੇ ਧਾਰਾ 22 (5) ਵਿੱਚ ਆਧਾਰਾਂ ਦੇ ਸੰਚਾਰ ਬਾਰੇ ਵਰਤੀ ਗਈ ਭਾਸ਼ਾ ਬਿਲਕੁਲ ਇੱਕੋ ਜਿਹੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ "ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ" ਜਾਂ "ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ" ਦੇ "ਆਧਾਰ", ਜਿਵੇਂ ਵੀ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ, ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 22 (5) ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਇਸ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਪਹਿਲੂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 22 (1) 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗੀ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੰਚਾਰਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਹੈ
>
> **29. ਇਸ ਲਈ, ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਦੁਹਰਾਉਣ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਝਿਜਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 22 (1) ਅਤੇ 22 (5) ਦੇ ਤਹਿਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਰੋਕਥਾਮ ਅਧੀਨ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਅਧਾਰ ਜਾਂ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦੇ ਆਧਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦੱਸਣ ਦੀ ਲੋੜ ਪਵਿੱਤਰ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਇਸ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਲੋੜ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕਰਨ 'ਤੇ ਹਿਰਾਸਤ ਜਾਂ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਜਿਵੇਂ ਵੀ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ।**
>
> (ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

ਵਿਹਾਨ ਕੁਮਾਰ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ ਧਿਰਾ

12. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਧਾਰਾਂ ਦੇ ਸੰਚਾਰ ਬਾਰੇ ਧਾਰਾ 22 (1) ਅਤੇ 22 (5) ਵਿੱਚ ਵਰਤੀ ਗਈ ਭਾਸ਼ਾ ਇੱਕੋ ਜਿਹੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ **ਹਰੀਕਿਸ਼ਨ ਬਨਾਮ ਹਰੀਕਿਸ਼ਨ ਦੇ** ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਧਾਰਾ 22 (5) ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ। ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ, 3 ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 22 (1) 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ ਨੂੰ ਦੱਸਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇੱਥੇ ਇਹ ਵੀ ਨੋਟ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਪੈਰਾ 21 ਵਿੱਚ, **ਪ੍ਰਬੀਰ ਪੁਰਕਾਯਸਥ**, 2 ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਧਾਰਾ 22 (1) ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਾਲ ਵੀ ਨਜਿੱਠਿਆ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਉਲੰਘਣਾ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਅਤੇ ਰਿਮਾਂਡ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜ ਦੇਵੇਗੀ। ਪੈਰਾ 21 ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ:

> 21. ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਸੂਚਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 22 (1) ਤੋਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ **ਅਤੇਇਸ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਉਲੰਘਣਾ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਅਤੇ ਰਿਮਾਂਡ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜ ਦੇਵੇਗੀ। ਸਿਰਫ ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਪੁਲਿਸ ਹਿਰਾਸਤ ਰਿਮਾਂਡ ਦੇਣ ਸਮੇਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀਤਾ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਸੰਵਿਧਾਨਕਤਾ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ।**
>
> (ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

13. **ਲਲੂਭਾਈ ਜੋਗੀਭਾਈ ਪਟੇਲ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ** 4 ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਪੈਰਾ 20 ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ:

> 20. ਇਹ ਇੱਕ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੀ ਸਥਿਤੀ ਹੈ ਕਿ ਕੈਦੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ। ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦੇ ਆਧਾਰ, ਜੋ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀ ਸੀ.ਐਲ. ਅੰਤਲੀ, ਪੁਲਿਸ ਇੰਸਪੈਕਟਰ, ਜਿਸ ਨੇ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦੇ ਆਧਾਰ ◌ਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ, ਨੇ ਇੱਕ ਹਲਫਨਾਮਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਕੈਦੀ ਨੂੰ ਗੁਜਰਾਤੀ ਵਿੱਚ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦੇ ਆਧਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝਾਇਆ ਸੀ। ਪਰ, ਇਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 22 (5) ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਕਾਫ਼ੀ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿਸ ਲਈ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦੇ ਆਧਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਕੈਦੀ ਨੂੰ "ਸੰਚਾਲਿਤ" ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।**"ਸੰਚਾਰ ਕਰੋ" ਇੱਕ ਮਜ਼ਬੂਤ ਸ਼ਬਦ ਹੈ। ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੈ ਕਿ "ਆਧਾਰ" ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਲੋੜੀਂਦਾ ਗਿਆਨ ਕੈਦੀ ਨੂੰ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਅਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ**

---

3 1962 ਐਸਸੀਸੀ ਆਨਲਾਈਨ ਐਸਸੀ 117

4 (1981) 2 ਐਸਸੀਸੀ 427

ਉਸ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਜਿਸਨੂੰ ਉਹ ਸਮਝਦਾ ਹੈ. ਕੈਦੀ ਨੂੰ "ਜ਼ਮੀਨ" ਬਾਰੇ ਸੰਚਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਪੂਰਾ ਮਕਸਦ ਉਸਨੂੰ ਇੱਕ ਉਦੇਸ਼ਪੂਰਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ। ਜੇ "ਆਧਾਰ" ਸਿਰਫ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਨੂੰ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਮਝਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਸ ਕੋਲ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਬਚਦਾ, ਜਿਸ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਉਹ ਸਮਝਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਮਕਸਦ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਅਤੇ ਧਾਰਾ 22 (5) ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ. ਜੇ ਇਸ ਨੁਕਤੇ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਅਥਾਰਟੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਧਾਰਾ 22 (5) ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ, ਤਾਂ ਹਰੀਕਿਸਾਨ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ [1962 ਸੁਪ 2 ਐਸਸੀਆਰ 918: ਏਆਈਆਰ 1962 ਐਸਸੀ 911: (1962) 1 ਕ੍ਰਿ ਐਲਜੇ 797] ਅਤੇ ਹਦੀਬੰਧੂ ਦਾਸ ਬਨਾਮ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ [(1969) 1 ਐਸਸੀਆਰ 227 ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ: ਏਆਈਆਰ 1969 ਐਸਸੀ 43 : 1969 ਕ੍ਰਿ ਐਲਜੇ 274] ।

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

ਇਸ ਲਈ, ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਧਾਰਾ 22 (1) ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਲੋੜੀਂਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਕੇ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਆਧਾਰਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਅਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਚਾਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ ਕਿ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸਮਝਦਾ ਹੈ. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਪੰਕਜ ਬਾਂਸਲ 1 ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਅਧਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਣ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਰਥਪੂਰਨ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਧਾਰਾ 22 (1) ਦੇ ਤਹਿਤ, ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰਾਂ ਨੂੰ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦੱਸਣ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਆਰਟੀਕਲ 22 (1) ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਰੇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪਸੰਦ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨਾਲ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਬਚਾਅ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਅਧਾਰ ◌ਾਂ ਬਾਰੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਜਲਦੀ ਤੋਂ ਜਲਦੀ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵਕੀਲ ਨਾਲ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰਾ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਧਾਰਾ 22 (1) ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਇਹ ਲੋੜ ਇਹ ਵੀ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਬਿਨਾਂ ਵਾਰੰਟ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਆਧਾਰ ਮੌਜੂਦ ਹਨ। ਇਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਧਾਰਾ 21 ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਸ ਦੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਅਜਿਹੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਸਬੰਧਤ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਇਹ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਆਧਾਰਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦਾ ਢੰਗ ਅਰਥਪੂਰਨ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉੱਪਰ ਦੱਸੀਆਂ ਵਸਤੂਆਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ.

14. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ ਬਾਰੇ ਸੂਚਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਕੋਈ ਰਸਮੀ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਇੱਕ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਲੋੜ ਹੈ। ਆਰਟੀਕਲ 22 ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਭਾਗ III ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ

ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਅਤੇ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਲਏ ਗਏ ਹਰੇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਇਹ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਜਲਦੀ ਤੋਂ ਜਲਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਜੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਲਦੀ ਤੋਂ ਜਲਦੀ ਸੂਚਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਧਾਰਾ 22 (1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਗਾਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਕਰਤਾ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਕਰਨ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਆਰਟੀਕਲ 21 ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਉਸਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਉਹ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਜੋ ਧਾਰਾ 22 (1) ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਵਾਰੰਟ ਦੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਅਧਾਰਾਬਾਰੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿੰਨੀ ਜਲਦੀ ਹੋ ਸਕੇ, ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਹ ਧਾਰਾ 21 ਦੇ ਤਹਿਤ ਗਾਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਉਸ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਕਿਸੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਜੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਧਾਰਾ 22 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਧਾਰਾ 21 ਦੇ ਤਹਿਤ ਗਾਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਵੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰੇਗਾ, ਅਤੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਨੂੰ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਿੰਨੀ ਜਲਦੀ ਹੋ ਸਕੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿਣ 'ਤੇ, ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜਨ ਵਾਲਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਵਿਅਕਤੀ ਇੱਕ ਸਕਿੰਟ ਲਈ ਵੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦਾ।

15. ਪੰਕਜ ਬਾਂਸਲ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪੈਰਾ 42 ਅਤੇ 43 ਵਿੱਚ ਜੋ ਕੁਝ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉਸ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ। 1 ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੰਚਾਰਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਸਹੀ ਅਤੇ ਆਦਰਸ਼ ਤਰੀਕਾ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਕੋਈ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ ਾਂ ਬਾਰੇ ਦੱਸੇ, ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਜੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਕੋਈ ਨੁਕਸਾਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰਾਂ ਨੂੰ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦੱਸਣ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਪੰਕਜ ਬਾਂਸਲ 1 ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪੈਰਾ 42 ਅਤੇ 43 ਵਿੱਚ ਜੋ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਉਹ ਸੁਝਾਅ ਹਨ ਜੋ ਵਿਚਾਰਨ ਯੋਗ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਹਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਜੋ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਵਿਹਾਰਕ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ. ਜੇ ਸੁਝਾਏ ਅਨੁਸਾਰ ਕੋਰਸ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਗੈਰ-ਪਾਲਣਾ ਬਾਰੇ ਵਿਵਾਦ ਬਿਲਕੁਲ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ. ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਮਾਜ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਨਾਲ ਸੰਤੁਲਿਤ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਆਰਟੀਕਲ 22 ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ

16. ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਹੁਣ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਉਸ ਦੀ ਦਲੀਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ 'ਤੇ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ। ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਦੇ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ ਅਜਿਹੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਅਤੇ 22 (1) ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਇਹ ਮੰਨ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 22 (1) ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਾਰਨ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਗੈਰ-ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਹੈ, ਤਾਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਖਰਾਬ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਰਿਮਾਂਡ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਨਿਰੰਤਰ ਹਿਰਾਸਤ ਵੀ ਖਰਾਬ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਨੋਟਿਸ ਲੈਣ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਕਿਸੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਏਗਾ ਜੋ ਕਿ ਗੈਰ-ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਹੈ, ਜੋ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਅਤੇ 22 (1) ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਧਾਰਾ ੨੨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸੁਰੱਖਿਆ ਉਪਾਵਾਂ ਨਾਲ ਛੇੜਛਾੜ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ।

17. ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇਕ ਹੋਰ ਦਲੀਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 22 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਵੀ ਪਹਿਲਾ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਉਸ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ, ਮੁੱਦੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ.
18. ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੇ 10 ਜੂਨ 2024 ਨੂੰ ਸ਼ਾਮ 6.10 ਵਜੇ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕੇਸ ਡਾਇਰੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਐਂਟਰੀ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਸੂਚਿਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਅਸੀਂ ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਜੇ ਪੁਲਿਸ ਸਿਰਫ ਡਾਇਰੀ ਐਂਟਰੀ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਅਧਾਰਾਂ ਦੇ ਸੰਚਾਰ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਡਾਇਰੀ ਐਂਟਰੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਧਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ. ਇਸ ਬਾਰੇ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ ਮੌਜੂਦ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਕਿਸੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਮੰਨ ਕੇ ਵੀ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 22 (1) ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਬਾਰੇ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਕੇਸ ਡਾਇਰੀ ਵਿੱਚ ਐਂਟਰੀ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਇੱਕ ਸਮਕਾਲੀ ਰਿਕਾਰਡ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ ਕੀ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਵਿਅਕਤੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਤਾਂ ਧਾਰਾ 22 (1) ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਬੋਝ ਪੁਲਿਸ 'ਤੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
19. ਇਹ ਦਲੀਲ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 50 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਸ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਪੂਰਾ ਵੇਰਵਾ ਦੇਣ ਦਾ ਵਿਕਲਪ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਉਸਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਹੋਰ ਆਧਾਰ। ਧਾਰਾ 50 ਦਾ ਧਾਰਾ 22 (1) ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਜੇ ਅਜਿਹਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਧਾਰਾ 50 ਗੈਰ-ਸੰਵਿਧਾਨਕਤਾ ਦੇ ਵਿਕਾਰ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕਰੇਗੀ। ਧਾਰਾ 50 ਉਸ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਪੂਰੇ ਵੇਰਵਿਆਂ ਨੂੰ ਸੰਚਾਰਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ 50 (1) ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ 'ਅਜਿਹੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਹੋਰ ਆਧਾਰਾਂ' ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ

ਧਾਰਾ 22 (1) ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰਾਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ। ਧਾਰਾ 50 ਦੀ ਲੋੜ ਧਾਰਾ 22 (1) ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਚੀਜ਼ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੈ। ਬੀ.ਐਨ.ਐਸ.ਐਸ. ਦੀ ਧਾਰਾ 47 ਸਬੰਧਤ ਵਿਵਸਥਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਧਾਰਾ 50 ਬਾਰੇ ਜੋ ਕਿਹਾ ਹੈ ਉਹ ਬੀਐਨਐਸਐਸ ਦੀ ਧਾਰਾ 47 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ।

20. ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਰਿਮਾਂਡ ਲਈ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣਾ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਧਾਰਾ 22 (1) ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕਰਨ ਕਾਰਨ, ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ; ਇਸ ਲਈ, ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਰਿਮਾਂਡ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣਾ ਸਾਰੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ।

ਸਿੱਟੇ

21. ਇਸ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਦੇ ਹਾਂ:

ਏ) ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਧਾਰਾ 22 (1) ਦੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ;

ਬੀ) ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਅਧਾਰਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਆਧਾਰ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਲੋੜੀਂਦਾ ਗਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਉਸ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸੰਚਾਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਸਮਝਦਾ ਹੈ। ਸੰਚਾਰ ਦਾ ਢੰਗ ਅਤੇ ਤਰੀਕਾ ਅਜਿਹਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ;

ਸੀ)ਜਦੋਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦੋਸ਼ੀ ਧਾਰਾ 22 (1) ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਧਾਰਾ 22 (1) ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਬੋਝ ਹਮੇਸ਼ਾ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ / ਏਜੰਸੀ 'ਤੇ ਹੋਵੇਗਾ;

ਡੀ)ਧਾਰਾ 22 (1) ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕਰਨਾ ਉਕਤ ਧਾਰਾ ਦੁਆਰਾ ਗਾਰੰਟੀ ਸ਼ੁਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਦੁਆਰਾ ਗਾਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ ਧਾਰਾ 22 (1) ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕਰਨ ਨਾਲ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਖਰਾਬ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਰਿਮਾਂਡ ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਗਲੇ ਆਦੇਸ਼ ਵੀ ਗਲਤ ਹਨ। ਇਹ ਦੱਸਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਜਾਂਚ, ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਖਰਾਬ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਨਾਲ ਧਾਰਾ 22 (1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ।

ਈ) ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਰਿਮਾਂਡ ਲਈ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣਾ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਧਾਰਾ 22 (1) ਅਤੇ ਹੋਰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਉਪਾਵਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ; ਅਤੇ

ਐੱਫ) ਜਦੋਂ ਧਾਰਾ 22 (1) ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਸਾਬਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਰਿਹਾਅ ਕਰਨ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦੇਵੇ। ਇਹ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦਾ ਆਧਾਰ ਹੋਵੇਗਾ ਭਾਵੇਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਮੌਜੂਦ ਹੋਣ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਅਤੇ 22 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਸਥਾਪਤ ਹੋਣ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀਆਂ

ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਨਿਰਣਾ

22. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਗਰਾਊਂਡ ਏ ਵਿੱਚ, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਈ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੱਥਪੂਰਨ ਦਲੀਲ ਉਠਾਈ ਗਈ ਹੈ

> ਏ)"ਜਵਾਬ: ਕਿਉਂਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੀ 10.06.2024 ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ ਜਾਂ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ।
>
> .....

ਇਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਇਹੀ ਦਲੀਲ ਗਰਾਊਂਡ ਬੀ ਵਿਚ ਵੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਠਾਈ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕਰਨ ਕਾਰਨ ਇਕ ਹੋਰ ਦਲੀਲ ਉਠਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗਰਾਊਂਡ ਈ ਵਿੱਚ ਵੀ ਲਈ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਧਾਰਾ 22 (1) ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਸੂਚਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

23. ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਕ ਪੁਲਿਸ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਸ਼੍ਰੀ ਅਭਿਮਨਿਊ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਥਿਤੀ ਰਿਪੋਰਟ/ਜਵਾਬ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ। ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਦੱਸਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲਤਾ ਬਾਰੇ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਲਏ ਗਏ ਆਧਾਰਾਂ ਨੂੰ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਨਜਿੱਠਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਸਿਰਫ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਬਾਰੇ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਹ ਵੀ ਬੇਨਤੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਕਿ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ

24. ਮੌਜੂਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਛੁੱਟੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਾਇਰ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਸ਼੍ਰੀ ਅਭਿਮਨਿਊ ਨੇ ਜੋ ਸਟੈਂਡ ਲਿਆ ਸੀ, ਉਸ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਉਚਿਤ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪੈਰਾ 11 ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ:

> “.....

ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੇ ਆਪਣਾ ਫੋਨ ਆਈਓ ਨੂੰ ਮੋਬਾਈਲ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਕਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਦਾ। ਆਈ.ਓ. ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਫੋਨ ਤੋਂ ਕਾਲ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਪਤਨੀ ਨੇ ਤੁਰੰਤ ਫੋਨ ਕਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ **ਦਿੱਤਾ।ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਜਦੋਂ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਬਾਰੇ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 50 ਏ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ ਵੀ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਦੱਸੇ ਗਏ ਸਨ।** ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਜਦੋਂ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੀ ਪਤਨੀ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਆਈ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸਬੰਧਤ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦਿਖਾਏ ਗਏ .....”

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਸ਼੍ਰੀ ਅਭਿਮਨਿਊ ਦੁਆਰਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸਟੈਂਡ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਅਧਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਉਹ ਦੁਬਾਰਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਆਈ, ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਅਧਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਲਿਆ ਗਿਆ ਸਟੈਂਡ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਉਸਦੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ ਬਾਰੇ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇੱਕ ਸੋਚ-ਸਮਝ ਕੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਦਲੀਲ ਨਹੀਂ ਉਠਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਸੰਚਾਰ ਕਰਨਾ ਧਾਰਾ 22 (1) ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 22 (1) ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਆਧਾਰ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਇਹ ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਲਈ ਦਲੀਲ ਦੇਣ ਅਤੇ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਦੂਜਾ ਮੌਕਾ ਸੀ ਕਿ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਦਲੀਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਸਨ

25. ਲਿਖਤੀ ਦਲੀਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਦਲੀਲ ਉਠਾਈ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰਾਂ ਨੂੰ ਰਿਮਾਂਡ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਖਤੀ ਦਲੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਉਠਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦਾਇਰ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਇਹ ਬੇਨਤੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਪੁਲਿਸ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਇਸ ਦੀ ਕਾਪੀ ਦਿੱਤੇ ਬਿਨਾਂ ਰਿਮਾਂਡ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਦਵਾਨ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰਿਮਾਂਡ ਰਿਪੋਰਟ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਦਾਇਰ ਹੋਣ ਤੱਕ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੀ। ਰਿਮਾਂਡ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨਾ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ

26. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸਟੈਂਡ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਬਾਰੇ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰੀ ਹੈ। ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਮੈਮੋ ਤੋਂ ਵੱਖਰੇ ਹਨ। ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਮੈਮੋ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਨਾਮ, ਉਸਦਾ ਸਥਾਈ ਪਤਾ, ਮੌਜੂਦਾ ਪਤਾ, ਐਫਆਈਆਰ ਅਤੇ ਲਾਗੂ ਧਾਰਾ ਦਾ ਵੇਰਵਾ, ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦਾ ਸਥਾਨ, ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਅਤੇ ਸਮਾਂ, ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦਾ ਨਾਮ ਅਤੇ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਨਾਮ, ਪਤਾ ਅਤੇ ਫੋਨ ਨੰਬਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਮੈਮੋ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ ਉੱਪਰ ਦੱਸੀ ਗਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ। ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਤੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰੀ ਹੈ। ਸਿਰਫ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ

27. ਰਿਲਾਇੰਸ ਨੂੰ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ 10 ਜੂਨ 2024 ਨੂੰ ਸ਼ਾਮ 6.10 ਵਜੇ ਕੇਸ ਡਾਇਰੀ ਐਂਟਰੀ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ ਬਾਰੇ ਸੂਚਿਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਇੱਕ ਬਾਅਦ ਦੀ ਸੋਚ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦਾਇਰ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਲਏ ਗਏ ਸਟੈਂਡ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਸਿਰਫ ਪੁਲਿਸ ਡਾਇਰੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਸਪਸ਼ਟ ਐਂਟਰੀ ਦੇ ਅਧਾਰ ਤੇ, ਅਸੀਂ ਇਹ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਕਿ ਧਾਰਾ 22 (1) ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਸਮਕਾਲੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਰੱਖੇ ਗਏ ਹਨ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ ਨੋਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਡਾਇਰੀ ਐਂਟਰੀਆਂ 'ਤੇ ਰੱਖੀ ਗਈ ਨਿਰਭਰਤਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਹੈ.

28. ਇਸ ਲਈ, ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਵਿੱਚ, ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਮੰਨਣ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਝਿਜਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 22 (1) ਦੁਆਰਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਅਧਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਦੱਸਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿਣ ਕਾਰਨ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

29. ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੋਈਏ, ਸਾਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੈਰਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਵਹਾਰ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ. ਉਸ ਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਹੱਥਕੜੀ ਲਗਾਈ ਗਈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲ ਦੇ ਬਿਸਤਰੇ ਨਾਲ ਜੰਜੀਰਾਂ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ। ਸਨਮਾਨ ਨਾਲ ਜਿਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਧਾਰਾ 21 ਦੇ ਤਹਿਤ ਗਾਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਅਸੀਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਜਿਹੀਆਂ ਗ਼ੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਕਦੇ ਨਾ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ।

30. ਸਾਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਪੈਰਾ 7 ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲਤਾ ਬਾਰੇ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਨੋਟ ਕਰਦਾ ਹੈ

ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ। ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਪੈਰਾ 9 ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ:

> 9. ਉਪਰੋਕਤ ਪੈਰਾ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਬਾਰੇ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸਨੂੰ ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਸੱਤ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਹਿਰਾਸਤ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਸਿਰਫ ਗੰਜੇ ਹਨ। ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 22 (1) ਦੀ ਕੋਈ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ ਬਾਰੇ ਸੂਚਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

31.ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ, ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਬਾਰੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਟਿੱਪਣੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰਾਂ ਦੀ ਸਪਲਾਈ ਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੇਲੋੜਾ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਸਮੇਤ ਸਾਰੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ। ਇਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਧਾਰਾ 22 (1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਕਤ ਦਲੀਲ 'ਤੇ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਫੈਸਲਾ ਕਰੇ। ਜਦੋਂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਧਾਰਾ 22 (1) ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਦੋ ਸੰਭਾਵਿਤ ਦਲੀਲਾਂ ਉਠਾਈਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ: (ਏ) ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਸੂਚਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਾਂ (ਬੀ) ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ ਦੀ ਕਥਿਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦਾ ਕੋਈ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਪਹਿਲੀ ਦਲੀਲ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਸਿਰਫ ਇਹ ਦੋਸ਼ ਲਗਾ ਕੇ ਆਪਣਾ ਬੋਝ ਚੁੱਕ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਜੇ ਦਲੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਾਰਾ ਬੋਝ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਏਜੰਸੀ ਜਾਂ ਰਾਜ 'ਤੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰੇ ਕਿ ਧਾਰਾ 22 (1) ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਦੀ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਨਜ਼ਰੀਆ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗਲਤ ਹੈ।

32.ਉਪਰੋਕਤ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਅਸੀਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 22 (2) ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ।

33.ਇਸ ਲਈ, ਅਪੀਲ ਦੀ ਆਗਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਦੇ ਹਾਂ:

> ਏ) ਗੁਰੂਗ੍ਰਾਮ ਦੇ ਸੈਕਟਰ -29 ਦੇ ਡੀਐਲਐਫ ਥਾਣੇ ਵਿੱਚ ਦਰਜ 25 ਮਾਰਚ 2023 ਦੀ ਐਫਆਈਆਰ ਨੰਬਰ 121 ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ 10 ਜੂਨ 2024 ਨੂੰ ਦਿਖਾਈ ਗਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਖਰਾਬ ਹੋ ਗਈ ਹੈ

ਬੀ) ਇਸ ਲਈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਰਿਹਾਅ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ

ਸੀ) ਅਸੀਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਇਹ ਨਤੀਜਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਖਰਾਬ ਹੋਈ ਹੈ, ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਅਤੇ ਲੰਬਿਤ ਕੇਸ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ;

ਡੀ) ਅਸੀਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਨਿਯਮਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਤੇ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਵੇ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਸਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਨੂੰ ਛੋਟ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ, ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਜਲਦੀ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨਾਲ ਸਹਿਯੋਗ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਰਿਹਾਈ ਤੋਂ ਦੋ ਹਫਤਿਆਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਲਈ ਬੀਐਨਐਸਐਸ ਦੀ ਧਾਰਾ 91 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਬਾਂਡ ਭਰਨ;

ਈ) ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼/ਵਿਭਾਗੀ ਹਦਾਇਤਾਂ ਜਾਰੀ ਕਰੇਗਾ (i) ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲ ਦੇ ਬਿਸਤਰੇ 'ਤੇ ਹੋਣ ਦੌਰਾਨ ਹੱਥਕੜੀ ਲਗਾਉਣ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲ ਦੇ ਬਿਸਤਰੇ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹਣ ਦਾ ਕੰਮ ਦੁਬਾਰਾ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। (ii) ਇਹ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਨਾ ਕਿ ਧਾਰਾ 22 ਅਧੀਨ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਉਪਾਵਾਂ ਦੀ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਜੇ ਲੋੜ ਪਈ ਤਾਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਮੌਜੂਦਾ ਨਿਯਮਾਂ/ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕਰੇਗੀ; ਅਤੇ

ਐੱਫ) ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਇੱਕ ਕਾਪੀ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿ ਸਕੱਤਰ ਨੂੰ ਭੇਜੀ ਜਾਵੇਗੀ

ਨੋਂਗਮੇਕਾਪਮ ਕੋਟੀਸ਼ਵਰ ਸਿੰਘ, ਜੇ

1. ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਭਰਾ ਮਾਣਯੋਗ ਜਸਟਿਸ ਅਭੈ ਐਸ ਓਕਾ ਦੀ ਡਰਾਫਟ ਰਾਏ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ ਲਾਭ ਮਿਲਿਆ ਅਤੇ ਮੈਂ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਅਤੇ ਸਿੱਟਿਆਂ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮੈਂ ਉਪਰੋਕਤ ਰਾਏ ਦੇ ਪੂਰਕ ਵਜੋਂ ਕੁਝ ਲਾਈਨਾਂ ਜੋੜਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ.
2. ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 22 (1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰਾਂ ਦੇ ਸੰਚਾਰ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਬਾਰੇ ਮੁੱਦਾ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਮਨੀ ਲਾਂਡਰਿੰਗ ਰੋਕੂ ਐਕਟ, 2002 ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 19 ਦੇ ਤਹਿਤ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਨੂੰ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਸੰਖੇਪ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦੁਹਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੰਕਜ ਬਾਂਸਲ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸੂਚਿਤ ਕਰਨ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਇਰਾਦੇ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਸਾਰਥਕ ਹੋ ਸਕੇ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਬੀਰ ਪੁਰਕਾਯਸਥ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਦੁਹਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਆਦੇਸ਼
ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 50 (ਬੀਐਨਐਸਐਸ ਦੀ ਧਾਰਾ 47) ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ

ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰਾਂ ਨੂੰ ਉਦੇਸ਼ਪੂਰਨ ਹੋਣ ਲਈ ਲੋੜ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸਤਾਂ, ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਜਾਂ ਅਜਿਹੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸੂਚਿਤ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਜ਼ਾਹਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 50 ਏ ਤਹਿਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਜਿਹੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕੇ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 50 (1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜ਼ਰੂਰਤ ਦੇ ਵਾਧੇ ਵਿੱਚ ਹੈ

3. ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 50ਏ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦਾ ਉਦੇਸ਼, ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਲਈ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਨਾਮਜ਼ਦ ਦੋਸਤਾਂ, ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਬਾਰੇ ਸੂਚਿਤ ਕਰਨਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ, ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਮਨਜ਼ੂਰ ਅਨੁਸਾਰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਲਈ ਤੁਰੰਤ ਅਤੇ ਤੁਰੰਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਣਗੇ। ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ, ਉਸਦੀ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਉਸਦੀ ਰਿਹਾਈ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਤੱਕ ਤੁਰੰਤ ਅਤੇ ਆਸਾਨ ਪਹੁੰਚ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ, ਜੋ ਕਿ ਦੋਸਤਾਂ, ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਨਾਮਜ਼ਦ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵਕੀਲਾਂ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਰਾਹੀਂ ਉਪਲਬਧ ਹੋਵੇਗੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਲਏ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਜਲਦੀ ਤੋਂ ਜਲਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਕਰਨ ਲਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਵੇਗੀ। ਇਸ ਲਈ, ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਲਏ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਅਧਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਦੱਸਣ ਦਾ ਮਕਸਦ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਰਸਮੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਉਸਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ, ਦੋਸਤਾਂ ਜਾਂ ਨਾਮਜ਼ਦ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਉਸ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦੀ ਅਤੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਸਾਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਜਲਦੀ ਤੋਂ ਜਲਦੀ ਉਸਦੀ ਰਿਹਾਈ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦਾ ਮੌਕਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ ਹੈ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 21 ਦੇ ਤਹਿਤ। ਇਸ ਲਈ, ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇ ਅਧਾਰਾਂ ਨੂੰ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦੱਸਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਾ ਸਿਰਫ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਦੋਸਤਾਂ, ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਜਾਂ ਅਜਿਹੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਵੀ ਹੈ ਜੋ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਜੋ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 22 (1) ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਅਰਥਪੂਰਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿਣ 'ਤੇ, ਅਜਿਹੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ

ਕੇਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ: ਅਪੀਲ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

†ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੈੱਡਨੋਟਸ: ਅੰਕਿਤ ਗਿਆਨ

ਬੇਦਾਅਵਾ :- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਰਣਾ/ਨਿਆਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ/ ਨਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ।

Yadwinder Singh
Enrl. No. P/956/2016